

מזכירות הממשלה

החלטה מספר 1022 של הממשלה מיום 23.01.2022.

1022. הצללה וקירור של המרחב העירוני באמצעות עצי רחוב במסגרת היערכות
לשינויי האקלים

מחליטים, בהמשך להחלטות הממשלה מס' 1074 מיום 31.01.2016, מס' 4079 מיום 29.07.2018 ומס' 541 מיום 24.10.2021, מתוך הכרה בחשיבותם של עצי הרחוב לקידום עירוניות איכותית, בריאה ומקיימת ובמטרה להאיץ ולקדם את היערכות ערי ישראל לשינויי אקלים, לשפר את הנוחות האקלימית ולצמצם את איי החום העירוניים:

1. אימוץ עיקרי המלצות הצוות הבין-משרדי בנושא ייעור עירוני

א. לאמץ את עיקרי המלצות הצוות הבין-משרדי בנושא ייעור עירוני שפעל מכוח החלטת הממשלה מס' 541 מיום 24.10.2021, המצורפות בזה (להלן - הצוות הבין-משרדי). פירוט צעדים נבחרים מתוך ההמלצות, שיקודמו כעת, מופיע בסעיף 4 שלהלן.

ב. לאמץ את עקרונות הפעולה המרכזיים הנדרשים לקידום היער העירוני, העולים מעבודת הצוות הבין-משרדי, המפורטים להלן:

1. אימוץ תפיסת עצי רחוב כתשתית בעלת חשיבות במנגנוני התכנון והביצוע הממשלתיים והעירוניים, ככלי מרכזי בהפחתת אי החום העירוני, כמשאב חיוני להצללת המרחב הציבורי וקידום הליכתיות (Walkability), וכמסייע בניהול ובוויסות מי נגר.

2. הגברת ההגנה על עצים בוגרים בריאים, בפרט במרחב הציבורי.

מזכירות הממשלה

3. עידוד וליווי רשויות מקומיות בניסוח חזון עירוני והצבת יעדים מדידים לקידום היער העירוני בדגש על עצי רחוב, בשים לב למגוון הרשויות הקיים.
 4. חיזוק הניהול והטיפול של היער העירוני, בדגש על עצי רחוב, ע"י הרשויות המקומיות והאשכולות האזוריים, לרבות באמצעות נטיעות חדשות בבתי גידול איכותיים, תחזוקה, טיפוח וניהול משאב העצים, מתוך תפיסת העצים כתשתית וכמשאב.
 5. איסוף נתונים על תשתית העצים ברשויות וארגון המידע בפלטפורמה דיגיטלית ונגישה לציבור, כבסיס לקבלת החלטות וניהול מבוססי נתונים.
 6. קידום הידע ברשויות המקומיות, לרבות באמצעות הגדרת מומחיות נדרשת בנושא טיפוח, ניהול ושימור משאב העצים העירוני.
 7. הגדלת התיאום בנושא היער העירוני מול גופי תשתית ובתהליכי התכנון.
 8. העלאת מודעות בקרב מקבלי ההחלטות, אנשי המקצוע וציבור התושבים בנוגע לתועלות וחשיבות העצים בעיר ככלי ארוך טווח להתמודדות עם שינויי האקלים ושיפור רווחת התושבים.
 9. עידוד וליווי רשויות מקומיות, ככל שהן רואות בכך צורך, בגיבוש אסטרטגיה עירונית ובפעולות להגדלת כיסוי צל עצים, במרחבים שבהם שיעור כיסוי צל העצים נמוך. זאת, בשים לב למתאם הקיים בין אזורים שבהם מתגוררות אוכלוסיות במצב סוציו-אקונומי נמוך לאזורים עם שיעור כיסוי צל עצים נמוך.
 10. שיתוף הקהילה ובעלי עניין מקומיים בתהליך גיבוש האסטרטגיה ובפעולות לקידום היער העירוני ברשויות המקומיות.
 11. עידוד נטיעה וטיפוח עצים במרחב הפרטי, ובפרט במרחב פרטי הצמוד למדרכה ולמרחב הציבורי.
2. הצבת יעדים להצללה וקירור של המרחב העירוני באמצעות עצי רחוב

מזכירות הממשלה

לשם יצירת נוחות אקלימית בצירי ההליכה ברשויות המקומיות:

א. ביחס לרשויות המקומיות שיהיו מעוניינות בכך, לקבוע יעד לאומי לכיסוי צל עצים של 70% (צל עצים רציף) במדרכות ברחובות בעלי פוטנציאל הליכתיות משמעותי, קרי - רחובות שבהם עוברת תחבורה ציבורית או שהם רחובות עם פעילות מסחרית, עד לשנת 2040.

ב. לסייע לרשויות מקומיות שיהיו מעוניינות בכך, להגדיר, ביחס לרשות, יעד כיסוי צל עצים מקומי, לשנת 2040, ברחובות בעלי פוטנציאל ההליכתיות המשמעותי ביותר, כפי שיוגדרו על ידיה. זאת, בדגש על רחובות מרכזיים ומקושרים (מרובי צמתים), ובהתאם לאילוצים המקומיים, למבנה העירוני ולחתך הרחוב. מקטעי רחובות אלו יהוו לפחות שליש מסך אורך הרחובות ברשות המקומית.

האחריות למדידת העמידה ביעדים שבסעיפים 2(א) ו-3(ב) לעיל היא של המרכז למיפוי ישראל, כמפורט בסעיף 4(א) להלן.

ג. לקבוע יעד של 100 רשויות מקומיות שירצו בכך, אשר יגבשו ויפרסמו תכנית ליער העירוני הכוללת חזון ואסטרטגיה לקידום עצי רחוב עד לשנת 2030. זאת במסגרת ההליכים הפומביים הייעודיים שיפורסמו בהתאם לתכנית זו.

3. גיבוש תכנית פעולה

להטיל על השרה להגנת הסביבה, בהיוועצות עם שרת הפנים, המועצה הלאומית לכלכלה, שר הבינוי והשיכון, רשות מקרקעי ישראל, שר החקלאות ופיתוח הכפר, שר האוצר, הרשות הממשלתית למים ולביוב והמרכז למיפוי ישראל ועם נציגי השלטון המקומי, לגבש בתוך 120 יום תכנית להשגת היעדים הקבועים בסעיף 2 לעיל. התכנית, ובמסגרתה, בין היתר, גם המענה התקציבי לרשויות המקומיות אשר יצטרפו ליעדי התכנית ויישומה, תיבחן במסגרת דיוני התקציב והתכנית הכלכלית לשנים 2023-2024, ובהתאם לסדרי העדיפויות של הממשלה בעת גיבוש התקציב. מימוש היעדים יהיה בהתאם לאישור תכנית העבודה על ידי הממשלה, ובכלל זאת הקצאת המשאבים הנדרשים למימושה.

4. קידום צעדים מידיים

מזכירות הממשלה

לשם קידום פעולות מיידיות הדרושות להצלחה ולקירור של המרחב העירוני באמצעות עצי רחוב, יפעלו משרדי הממשלה כדלקמן:

א. מיפוי של כיסוי צל עצים ברשויות המקומיות:

1) להטיל על המרכז למיפוי ישראל לפתח בתוך 30 יום מתודולוגיה וכלי ממוחשב מבוסס מיפוי להצגת נתוני ההצלחה במרחב העירוני על בסיס מידע גיאוגרפי. לשם יצירת אחידות, הכלי יפותח כך שבכל צורך עתידי של יצירת נתוני הצלחה במרחב העירוני, לשם בדיקת העמידה ביעד שנקבע בס"ק 2(א) ו-1(ב) שלעיל, ייעשה שימוש במתודולוגיה ובכלי באופן זהה.

2) להטיל על המרכז למיפוי ישראל לערוך בתוך 90 יום מגמר פיתוח הכלי הממוחשב, כאמור לעיל, מיפוי ממוחשב של נתוני ההצלחה ברשויות המקומיות באמצעות הכלי שיפותח בסעיף 4(א)1 לעיל, שישמש בסיס להכנת תכניות אסטרטגיות לקידום עצי רחוב ברשויות. לטובת הפעילות המפורטת בסעיפים 4(א)1 ו-2, יקצו משרד החקלאות ופיתוח הכפר, המשרד להגנת הסביבה, משרד ראש הממשלה והמרכז למיפוי ישראל, מתקציבם לשנת 2022 - 0.5 מלש"ח כל אחד.

3) לקבוע כי המרכז למיפוי ישראל יהיה אמון על ביצוע מדידות עתידיות לצורך בדיקת ההתקדמות בהשגת היעדים שנקבעו בס"ק 2(א) ו-1(ב) לעיל. זאת בכפוף להקצאת תקציב ייעודי, בהתאם לסדרי העדיפויות של הממשלה ובהתאם להתפתחויות טכנולוגיות רלוונטיות.

ב. גיבוש אסטרטגיה עירונית ברשויות המקומיות: להטיל על השרה להגנת הסביבה, בהיוועצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר, שרת הפנים, הרשות הממשלתית למים ולביוב, הרשות הארצית לכבאות והצלה ועם המועצה הלאומית לכלכלה, לפרסם בתוך 120 יום הליך פומבי, לפי כל דין, לטובת הכנת תכניות פעולה, תכניות אב ותכניות אחרות שאינן סטטוטוריות, כמשמעותן בחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 (להלן- חוק התכנון והבנייה) ברשויות המקומיות להתמודדות עם משבר האקלים ושיפור העירוניות, לרבות ייעור עירוני, בדגש על קידום נטיעת עצי רחוב והצללת רחובות. התקציב לפעילות נושא סעיף קטן זה יוקצה ממקורות תקציב המשרד להגנת הסביבה ליישום סעיף 4(ב) בהחלטת הממשלה מס' 541 מיום 24.10.21.

מזכירות הממשלה

ג. שיפור הבקרה על גביית היטלי נטיעה חלופית ואיגומם: להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר לפרסם בתוך 180 יום תזכיר לתיקון פקודת היערות, אשר יסדיר את נושא גביית היטל הנטיעה החלופית, כהגדרתו בסעיף 15א לפקודת היערות, הן על ידי הרשויות המקומיות והן על ידי הממשלה, תוך קביעת הסדר שיאפשר לממשלה לגבות לטובת אוצר המדינה היטל שלא נגבה על ידי רשות מקומית, וזאת מבלי לפגוע בעדיפות לנטיעות חלופיות.

ד. להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר ועל שר האוצר לדון במסגרת דיוני התקציב לשנים 2023-2024 בהקצאת תקציב ייעודי לפיתוח, להרחבה, לתחזוקה ולניהול היער העירוני ברשויות המקומיות, ולדון מחדש בהיקף התקציב, בהתאם להיקף השימוש, בשנים 2025, 2026 ו-2027.

ה. הגברת כיסוי צל עצים בתכניות בניין עיר, בתכניות חדשות ובהיתרי בנייה:

1. להטיל על שרת הפנים (באמצעות מינהל התכנון), בתיאום עם שר הבינוי והשיכון, הרשות הממשלתית להתחדשות עירונית, רשות מקרקעי ישראל, שר החקלאות ופיתוח הכפר והשרה להגנת הסביבה, לבחון בתוך 120 יום גיבוש של הנחיות להתייחסות בתכניות מפורטות ליצירת תשתית פיסית שתאפשר הגברת כיסוי צל עצים. התייחסות כאמור תיקבע ככל שמוסד התכנון יסבור שהיא נדרשת ובהתאם לתנאי המקום. הצוות ייוועץ עם נציגי השלטון המקומי.

2. להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר, בשיתוף עם שרת הפנים, לקיים הכשרות בקרב מחלקות תכנון בוועדות המקומיות ובאגפים המקצועיים ברשויות המקומיות, ככל שתהיינה מעוניינות בכך, ובלשכות התכנון במינהל התכנון, לשילוב מיטבי של עצים בתכניות לפיתוח.

3. להטיל על השרה להגנת הסביבה לפנות בבקשה לוועדת התקינה שהוקמה מכוח חוק התקנים, התשי"ג-1953 לעדכן את התקן הישראלי לבנייה ירוקה (ת"י 5281), כך שיכלול התייחסות לשימור עצים קיימים ולנטיעה של עצי צל חדשים בבתי גידול בשטח המגרש, בדגש על המרחב הציבורי ועל שטחי הפיתוח הגובלים במרחב הציבורי.

ו. שמירה על עצים קיימים בתכניות חדשות:

מזכירות הממשלה

1. להטיל על שרת הפנים לפרסם בתוך 90 יום תזכיר חוק לתיקון סעיף 83 לחוק התכנון והבנייה, כך שחובת ההיוועצות עם פקיד היערות במשרד החקלאות ופיתוח הכפר תהיה ברירת המחדל בכל התוכניות הכוללות עצים בוגרים המיועדים לכריתה או להעתקה, למעט בתוכניות שיוחרגו בתקנות שייקבעו על ידי שרת הפנים לאחר התייעצות עם שר החקלאות ופיתוח הכפר. בתוכניות שבהן נדרשת ההיוועצות עם פקיד היערות, חוות דעתו תוגש לקראת הדיון בהפקדת התוכניות. מסגרת הזמן לחובת ההיוועצות עם פקיד היערות תגודר, כך שאם חלפו למעלה מ-30 יום מעת הפנייה לקבלת חוות הדעת וזו לא הומצאה למוסד התכנון, ניתן יהיה להחליט על הפקדת התכנית גם ללא חוות הדעת. כמו כן, להנחות את שר החקלאות ופיתוח הכפר לבחון הקצאת משאבים שיועמדו לרשותו של פקיד היערות לשם יישום השינויים שהוצעו לעיל, תוך ייעול וסנכרון עבודת פקיד היערות ומוסדות התכנון.

2. להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר לתקן את תקנות היערות, כך שמידע על בקשות לקבלת רישיונות כריתה או העתקה הנוגעים לעצים במרחב הציבורי יפורסם גם באמצעות כרזות בסמיכות לעצים שהתבקשה כריתתם או העתקתם.

ז. קידום העץ כתשתית עירונית:

לאור חשיבותם של בתי הגידול לגדילה ולשגשוג של עצי הרחוב וכצעד משלים למשאבים המושקעים בקידום העצים, להטיל על שרת הפנים, בתיאום עם שר הבינוי והשיכון, הרשות הממשלתית להתחדשות עירונית ורשות מקרקעי ישראל, לגבש בתוך 120 יום המלצות שיביאו להגדלת שיעורי הביצוע של נטיעות בנפח ובתנאים ראויים לעצי צל, בשלב התכנון לביצוע, לרבות בחינת האפשרות להציג בתי גידול לעצים בתכנית תיאום תשתיות. זאת באמצעות הנחיות להכנת תכנית בינוי ופיתוח בשלב הביצוע, כך שלעצי רחוב יוקצה מקום איכותי במדרכה ובתת הקרקע המבטיח התפתחות חופת צמרות להצללה, ותוך צמצום ככל הניתן של מעבר של תשתיות אורכיות ברצועת העצים בתחום המדרכה.

בגיבוש ההמלצות יש להתייחס גם לתרומה של בתי הגידול לניהול מי נגר ולהבטיח שהם יאפשרו השהיית מי נגר במרחב העירוני.

ח. חיזוק הידע המקצועי בנושא היער העירוני:

מזכירות הממשלה

1. להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר לגבש תכנית לחיזוק ההדרכה בתחום הייעור העירוני ברשויות המקומיות שתמצה בכך של בעלי מקצוע מוסמכים, לרבות: מתכננים, אדריכלים, מהנדסים ואגרונומים וכן של גורמים נוספים כגון גנים, מנהלי פרויקטים ומפקחי בנייה. התכנית תכלול התייחסות לייעור עירוני בעידן של שינויי אקלים ולהיבטי בטיחות והגנה מאש וכן יעדים להגדלת היקפי ההשתתפות של בעלי מקצוע בהדרכות.

2. להטיל על שרת הפנים, בתיאום עם שר החקלאות ופיתוח הכפר, לבחון בתוך 180 יום גיבוש המלצות להגדרת תפקיד למומחיות הנדרשת ברשויות בנושא ייעור עירוני, לרבות הערכת עלויות תקציביות. גיבוש הגדרת התפקיד ייעשה בהיוועצות עם הרשות הממשלתית למים ולביוב. מסקנות גיבוש הגדרת התפקיד יובאו, במידת הצורך, לדיון במסגרת דיוני התקציב והתכנית הכלכלית לשנים 2023-2024, ובהתאם לסדרי העדיפויות של הממשלה בעת גיבוש התקציב, כאמור בסעיף 3 לעיל.

ט. טרנספורמציה דיגיטלית:

1. להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר להקים בתוך 180 יום מערכת שתאגד ותציג באופן ברור לציבור הרחב את כל רישיונות הכריתה שיינתנו החל מיום השקתה. בשלב הבא, תציג המערכת באופן גיאוגרפי (להלן - GIS), על בסיס שרת המפות הממשלתי, את המידע בנוגע לרישיונות הכריתה, תאפשר לבעלי העניין לקבל התראות בדחיפה לגבי רישיונות כריתה שניתנו ביחס לעצים באזור מסוים, ותכלול API (ממשק תכנות יישומים) כך שיתאפשר לצדדים שלישיים לעשות שימוש חופשי בנתונים.

2. להקים צוות בראשות המועצה הלאומית לכלכלה, הכולל נציגים מהמשרד להגנת הסביבה, ממשד החקלאות ופיתוח הכפר, ממשד הפנים, מהמרכז למיפוי ישראל ומהרשות הממשלתית למים ולביוב, שיאפיין בתוך 180 יום פלטפורמה נגישה לציבור, מבוססת GIS, שתשמש לאיסוף, לארגון ולהצגת נתונים בנוגע לעצים במרחב העירוני. המערכת תהיה נגישה לבעלי תפקידים ברשויות המקומיות ובגופי הביצוע הממשלתיים לעדכון מצב העצים באזורים שבאחריותם, ולציבור הרחב, ותאפשר לתושבים לסייע במיפוי העצים

מזכירות הממשלה

ולדווח על מצב העצים באופן שוטף. כמו כן, יבחן הצוות את האפשרות לעודד יזמים פרטיים להעלות לפלטפורמה הנ"ל סקרי עצים שנעשו על ידיהם.

3. המערכות שיוקמו על פי סעיפים קטנים 4(ט) (1) ו- (2) לעיל יתוכננו באופן שיאפשר להן להתממשק האחת עם השנייה ועם כלי העזר המקוון של המשרד להגנת הסביבה להיערכות הרשויות המקומיות לשינויי אקלים, ובהתאם להמלצות הצוות הבין-משרדי לאיגום ושיתוף המידע לתכנון בתחום הבנייה, שהוקם מכוח החלטת הממשלה מס' 854 מיום 1.3.2021. הנתונים בנוגע לעצים במרחב העירוני ייכללו במאגר התשתיות הלאומיות, כמשמעו בהחלטת הממשלה 1074.

י. הארכת חיי העצים: להטיל על שר החקלאות ופיתוח הכפר, בשיתוף עם הרשות הממשלתית למים ולביוב ובהיוועצות עם נציגי השלטון המקומי, לבחון ולגבש בתוך 180 יום תמריצים לרשויות המקומיות לצורך השקיה מיטבית וניצול נגר עירוני להשקייה של עצים במרחב הציבורי ובפרט לעצי הרחוב, וכן תכנית הדרכה והכשרה של בעלי מקצוע בתחום ההשקיה.

יא. קידום פרויקטים תחבורתיים לעידוד הליכתיות והצללה: להטיל על שרת התחבורה והבטיחות בדרכים להקצות 50 מלש"ח מתקציב משרד התחבורה, על מנת לקדם פרויקטים לפיתוח הליכתיות והצללה ברשויות המקומיות שירצו בכך, למיתון תנועה וכחלק מתפיסה של קישוריות המקודמת על ידי משרד התחבורה והבטיחות בדרכים. כמו כן לרשום את הודעת השרה כי בכוונתה להנחות את גורמי המקצוע במשרדה לגבש תוכנית פעולה לנטיעת עצים כחלק מהקמת רשת אופניים ושבילי הליכה.

יב. הרחבת שטח הנטיעה בתחום המדרכה: להטיל על שרת הפנים, בתיאום עם הרשות הארצית לכבאות והצלה, לתקן בתוך 180 יום את תקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר, תנאים ואגרות), התש"ל-1970, כך שיתאפשר שימוש של יותר מבניין אחד באותה רחבת היערכות, ובתנאי שרחבת הכיבוי המאוחדת עומדת בתנאים שנקבעו לפי כל דין. כמו כן, לבחון את האופן שבו, במסגרת תהליך התכנון והבנייה, יכולים גורמי התכנון להציע איחוד רחבות כיבוי מיוזמתם.

יג. ניהול מעקב אחר יישום הצעדים: המועצה הלאומית לכלכלה תפעל לביצוע מעקב ובקרה על קידום היישום של החלטה זו.

מזכירות הממשלה